

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 12 februari 1926 kl. 4 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om åtgärder för tryggande av inhemsk sockerbetsodling och sockerindustri ävensom Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av rubrikerna 159 och 160 för oraffinerat socker i gällande tulltaxa.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 53 i första kammaren av herr *Jönsson* m. fl. och nr 78 i andra kammaren av herr *Månsson* i Erlandsro m. fl. har hemställts, »att riksdagen ville i skriftelse till Kungl. Maj:t hemställa om företagande av skyndsamt utredning angående nödiga åtgärder för tryggande av inhemsk sockerbetsodling och sockerindustri samt om framläggande för innevarande riksdag av det förslag, vartill utredningen i fråga kan föranleda». *Motioner.*

Även andra motioner, som avse åtgärder i syfte att trygga den inhemska sockerbetsodlingen och sockerindustrien, hava hänvisats till bevillningsutskottet. Ehuru nu åsyftade motioner äro väckta i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag om sänkning av sockerskatten, har bevillningsutskottet, som givetvis kommer att yttra sig över sistnämnda förslag i vanlig ordning i sitt betänkande angående beräkning av bevillningarna och som å andra sidan av uppenbara skäl måste skyndsamt avgiva yttrande över de motioner, som avse åtgärder för sockernäringens främjande, funnit nödvändigt att till omedelbar behandling upptaga samtliga dessa motioner i ett sammanhang.

I anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag om sänkning av sockerskatten hava väckts följande motioner av ovannämnda innebörd, nämligen

dels de likalydande motionerna nr 56 i första kammaren av herrar *Pålsson* och *Elof Andersson* och nr 62 i andra kammaren av herr *Jönsson* i Revinge m. fl., i vilka hemställts, »att den av Kungl. Maj:t föreslagna skattesänkningen med 4 öre per kilogram socker endast skall gälla för inhemskt sådant, producerat av vitbetor»;

dels de likalydande motionerna nr 57 i första kammaren av herr *von Geijer* m. fl. och nr 59 i andra kammaren av herr *Winkler* m. fl., i vilka

Bihang till riksdagens protokoll 1926. 7 saml. 4 häft. (Nr 7.) 1

hemställts, »att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1 i vad densamma avser ändring av 21 § i förordningen den 19 maj 1922 angående beskattning av socker, besluta, att nämnda paragraf skall från och med den 1 juli 1926 hava följande lydelse:

21 §.

1. För socker, som utlämnas från sockerfabrik eller allmänt sockernederlag, skall med nedan angivna undantag erläggas skatt med 10 öre för varje kilogram.

Skatt erlægges icke för sådant socker, som, enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter, gjorts obrukbart till förtäring av människor (denaturerats) eller som, under iakttagande av föreskrifterna i 27 §, utlämnats för överförande till sockerfabrik eller allmänt sockernederlag eller för utförsel ur riket genom tullkammare under den kontroll och de villkor, som i tullstadgan bestämmas för utförsel av nederlagsgods.

2. För socker, som införes till riket, skall vid utlämnandet samtidigt med tull enligt tulltaxan till tullverket erläggas enahanda skatt av 14 öre för varje kilogram; dock må obesattat socker från tullkammare överföras till sockerfabrik, allmänt sockernederlag eller annan tullkammare i den ordning, tullstadgan föreskriver för försändning av oförtullat gods från tullkammare till tullkammare, och med användande av förpassningsinlaga enligt av generaltullstyrelsen fastställt formulär.

För socker, som enligt 5 § i förordningen den 9 juni 1911 med tulltaxa för inkommande varor införes tullfritt, må jämväl frihet från sockerskatt åtnjutas.

Om betalningsanstånd, ställande av säkerhet samt påföljd för fördröjd eller utebliven betalning gäller beträffande skatt för infört socker vad i tullstadgan finnes föreskrivet rörande tullavgifter;»

dels ock motionerna nr 131 i första kammaren av herr *Clemedtson* och nr 262 i andra kammaren av friherre *Lilliecreutz*, i vilka hemställts, »att riksdagen, under förutsättning att riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag om sänkning av sockerskatten eller eljest beträffande nämnda skatt beslutar en sänkning, som avser även det socker, som införes till riket, måtte besluta motsvarande höjning av sockertullen att träda i kraft samtidigt med skattesänkningen».

Den i motionen nr 57 i första kammaren och nr 59 i andra kammaren föreslagna lydelse av 21 § skiljer sig endast därutinnan från den i statsverkspropositionen föreslagna, att för socker som införes till riket skattesatsen 14 öre är i motionerna bibehållen. De båda nu nämnda motionerna hava således samma innebörd som motionerna nr 56 i första kammaren och nr 62 i andra kammaren.

I förevarande sammanhang har bevillningsutskottet även upptagit till behandling en till utskottet hänvisad, den 31 december 1925 dagtecknad proposition nr 13, i vilken Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

Propositionen
nr 13.

dels besluta, att rubrikerna 159 och 160 i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa skola erhålla följande ändrade lydelse:

		Kvantitet för tullberäkningen		Tullsats	
				Kronor	öre
	socker:				
	oraffinerat:				
159	polariserande mer än 98 procent	1 kg.	—	10	
160	polariserande högst 98 procent	1 kg.	—	07	
	Anm. 1. — — — — —				
	Anm. 2. — — — — —				

dels och förklara, att ändringen skall träda i kraft å dag som Konungen bestämmer.

Då bevillningsutskottet nu går att yttra sig rörande de föreliggande förslagen, vill utskottet till en början erinra om den ståndpunkt, riksdagen under senare år vid upprepade tillfällen intagit, då fråga varit om att genom tullförhöjningar understödja betryckta näringar. I enlighet med förslag av bevillningsutskottet har riksdagen iakttagit regeln att icke vidtaga åtgärder, som måste verka fördyrande på allmänt brukliga livsfröfnödenheter och därför måste i sin mån medföra stegring i produktionskostnaderna för våra näringar. Då nu Kungl. Maj:t ansett det statsfinansiella läget medgiva en nedsättning av sockerskatten, skulle uppenbarligen den härmed åsyftade nedsättningen i priset för en viktig fröfnödenhet, vilken förbrukas i ungefär lika stor omfattning oberoende av förmögenhetsställning, förfelas, därest sådana anordningar skulle träffas, genom vilka skattesänkningen komme att antingen gälla endast det inhemska sockret eller motvägas av en tullförhöjning. Bevillningsutskottet, som intager enahanda principiella ståndpunkt som funnit uttryck i den nyss angivna av riksdagen följda regeln, är följaktligen i princip motståndare till varje förslag av nämnda innebörd. Mot dylika förslag resa sig betänkligheter även ur den synpunkten, att sockernäringen åtnjuter ett i jämförelse med andra grenar av jordbruksnäringen högt skydd. Icke heller de särskilda omständigheter, som i fråga om sockerbetsodlingen återopas, hava synts utskottet vara av den natur, att de innebära skäl för ett frångående av en hittills konsekvent intagen ståndpunkt. Visserligen är sockerproduktionen för vissa stora delar av landet i

Utskottet.

olika hänseenden av största vikt och är därigenom även för folkhushållningen i dess helhet av stor betydelse, men dels får detta förhållande icke bortskymma, att andra näringar av likaledes stor betydelse för landet befinna sig i än större trångmål, och dels måste tillses, huruvida de vägar, som föreslås eller eljest erbjuda sig för sockerproduktionens understödjande, äro framkomliga och kunna av bevillningsutskottet förordas. Till en undersökning, huru i sistberörda hänseende må förhålla sig, skall utskottet nu övergå.

Vad först angår motionerna nr 56 i första kammaren och nr 62 i andra kammaren samt nr 57 i första och nr 59 i andra kammaren, i vilka föreslagits, att skattesänkningen skulle gälla endast det inhemska sockret, har utskottet efter undersökning funnit och av vederbörande i utrikes- och handelsdepartementen fått bekräftat, att på grund av bestämmelser i vissa handelstraktater invändningar skulle kunna göras mot en dylik lagstiftning. Redan av detta skäl har utskottet ansett utslutet att anlita den i de fyra sistnämnda motionerna anvisade utvägen att understödja den inhemska sockerframställningen. Då ifrågakommande motioner, såsom ovan nämnts, äro väckta i anledning av ett av Kungl. Maj:t i fråga om sockerskatten avgivet förslag, som icke behandlas i detta betänkande, har utskottet velat undvika att nu avgiva slutligt yttrande i anledning av desamma. Utskottet kommer därför att giva sin hemställan i anledning av dessa motioner formen av ett förslag till beslut av innebörd, att den sockerskatt, som innevarande riksdag kan komma att i sinom tid besluta, kommer att utgå efter enahanda skattesats för inhemskt och för utländskt socker.

De förslag, som skulle kunna ifrågakomma, äro således dels det, som innefattas i motionerna nr 131 i första kammaren och nr 262 i andra kammaren och avse en mot skattesänkningen svarande höjning av sockertullen, och dels de förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i ämnet, vilket framlagts i motionerna nr 53 i första kammaren och nr 78 i andra kammaren.

Vid bedömandet av dessa förslag har bevillningsutskottet beaktat följande. Det ingångna kontraktet angående betodling till Svenska sockerfabriksaktiebolaget under åren 1924, 1925 och 1926 har av Skånes betodlares centralförenings styrelse uppsagts under åberopande av prisläget å sockermarknaden, och uppsägningen har godkänts av bolaget. Därefter hava förhandlingar angående villkoren för betodlingen förts mellan parterna under ledning av vice häradshövdingen E. Wehtje såsom av parterna utsedd ordförande. Över nämnda förhandlingar har häradshövdingen Wehtje i en till de båda styrelserna ställd skrift lämnat en utförlig redogörelse, av vilken utskottet erhållit tillfälle att taga del. Av redogörelsen framgår, att enligt det förslag, bolaget slutligen framlagt, priset för 100 kilogram betor med en sockerhalt av 16 procent vid gällande låga krossmelispris, vilket efter avdrag av skatt beräknats till 40 öre, skulle uppgå till endast omkring 2 kronor 21 öre, att betodlarföreningen uppställt en bestämd fordran på ett minimipris av 3 kronor 15 öre för 100 kilogram betor med nämnda sockerhalt, ett pris som motsvarade det beräknade själv-

kostnadspriset men som enligt bolagets förslag uppnåddes först vid ett genomsnittligt krossmelispris av 55 öre, samt att sockerbolaget förklarat sig icke kunna ikläda sig någon ytterligare garanti utöver den i det nyssnämnda slutliga förslaget avgivna. Vidare har uppgivits, att medelsockerhalten hos betor, avverkade vid Svenska sockerfabriksaktiebolagets fabriker under åren 1915—1924, utgjort 17.2 procent, vadan för betor med sistnämnda sockerhalt priset enligt bolagets beräkningsgrunder skulle utgöra 2 kronor 40 öre för 100 kilogram betor vid ett krossmelispris av 40 öre. I redogörelsen har vidare meddelats, att, sedan det visat sig för det dåvarande omöjligt att bringa parternas ståndpunkter närmare varandra, ordföranden lätit med förhandlingarnas fullföljande tills vidare anstå.

Till en början har det syntts utskottet sannolikt, att förhandlingarna icke komma att återupptagas, förrän parterna fått del av den ståndpunkt, riksdagen kommer att intaga till de nu föreliggande motionerna. Det är denna uppfattning, som för bevillningsutskottet varit avgörande, då utskottet, på sätt ovan nämnts, funnit sig böra redan nu upptaga frågan till behandling.

Med ledning av vad ovan meddelats rörande förhandlingarna torde man få anse, att, därest parterna icke kunna genom fortsatt ömsesidigt tillmötesgående komma till fullt samförstånd, vad som från statens sida skulle erfordras för att överbygga klyftan dem emellan skulle hänföra sig endast till sådana fall, då krossmelispriset vore särskilt lågt. En dylik uppgift är en förhöjning av sockertullen, som givetvis utövar sin prishöjande inverkan oberoende av prisläget för krossmelis, uppenbarligen icke ägnad att fylla. Vad sålunda anförts innefattar för bevillningsutskottet ett avgörande skäl att icke förorda bifall till motionerna nr 131 i första kammaren och nr 262 i andra kammaren om höjning av tullen å socker.

Under utskottsbehandlingen av förevarande motioner har föreslagits, att utskottet måtte vidtaga åtgärder för att få till stånd en utredning, syftande till att under vissa förutsättningar genom ett statsingripande säkerställa betodling inom landet i önskvärd utsträckning. Av den för sistnämnda förslag framförda motiveringen har framgått, att tanken varit, att staten skulle under vissa förutsättningar garantera sockernäringen ett understöd i penningar. Följaktligen skulle, därest förutsättningarna komme att inträda, förslaget medföra anvisande av ett anslag på riksstaten. De utredningar, vilka enligt förslaget utskottet skulle söka få till stånd, komme fölaktligen att sträcka sig utom området för bevillningsutskottets grundlagsenliga uppgifter. Denna omständighet har, oavsett andra invändningar som må kunna göras mot nu ifrågavarande förslag, föranlett utskottet att avslå detsamma.

Vad slutligen angår den i två av motionerna, nr 53 i första kammaren och nr 78 i andra kammaren, anvisade utvägen att avlåta en skrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet, har bevillningsutskottet icke funnit påkallat, att detsamma anlitas. Ett skrivelseförslag i sådan positiv form som i sistnämnda motioner ifrågasatts har bevillningsutskottet, med den allmänna uppfattning i frågan som utskottet i det föregående utvecklat, i varje fall icke funnit sig

kunna förorda. Det synes dessutom böra närmast ankomma på parterna att, därest de så finna nödigt, hos Kungl. Maj:t göra framställning om medling. För övrigt anser sig utskottet kunna förutsätta, att Kungl. Maj:t icke kommer att lämna någon lämplig åtgärd oförsökt för att befordra åvägabringandet av en rimlig överenskommelse emellan betodlarna och sockerbolagen.

Propositionen nr 13 avser en ändring av tulltaxerubrikerna för oraffinerat socker. Importen av denna vara har kommit att omfatta jämväl annat slag än kolonialsocker och en anpassning av rubrikerna efter den sålunda inträdda förändringen har ansetts behöflig.

Utskottet, som tillåter sig hänvisa till vad chefen för finansdepartementet till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet anfört, har i likhet med departementschefen funnit en ändrad avfattning av nämnda rubriker påkallad. Mot det i propositionen framlagda förslaget härutinnan har utskottet icke funnit anledning till erinran.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att riksdagen, i anledning av de likalydande motionerna I: 56 av herrar *Pålsson* och *Elof Andersson* och II: 62 av herr *Jönsson* i Revinge m. fl. samt de likalydande motionerna I: 57 av herr *von Geijer* m. fl. och II: 59 av herr *Winkler* m. fl., måtte besluta, att, oavsett den ståndpunkt riksdagen kan komma att intaga till frågan om sockerskattens höjd, skatten för socker, som framställts av inom landet odlade vitbetor, skall utgå efter enahanda skattesats som skatten för socker, som införes till riket;

2) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 13 samt med avslag å motionerna I: 131 av herr *Clemedtson* och II: 262 av herr *Lilliecreutz*, dels besluta, att rubrikerna 159 och 160 i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa skola erhålla följande ändrade lydelse:

		Kvantitet för tullbe- räkningen	Tullsats	
			Kronor	öre
	socker:			
	oraffinerat:			
159	polariserande mer än 98 procent	1 kg.	—	10
160	polariserande högst 98 pro- cent	1 kg.	—	07
	<i>Anm. 1.</i> — — — — —			
	<i>Anm. 2.</i> — — — — —			

dels ock förklara, att ändringen skall träda i kraft å dag som Konungen bestämmer;

3) att de likalydande motionerna I: 53 av herr *Jönsson* m. fl. och II: 78 av herr *Månsson* i Erlandsro m. fl. icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 februari 1926.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande:

vid beslut angående punkterna 1:o och 3:o:

herrar Röing, Wohlin, Gustaf Nilsson i Kristianstad, Johan Nilsson i Kristianstad, Rune, Bäck, Boman, Pers, Björnsson, Borell, Johan Bergman, Månsson i Furuvik*, Jönsson i Boa, Olsson i Ramsta, Johansson i Arkösund, Lithander, Hedlund i Östersund*, Bengtsson i Kullen*, Lövgren i Nyborg och Nilsson i Hörby*.

vid beslut angående punkten 2:o:

herrar Röing, Wohlin, Gustaf Nilsson i Kristianstad, Johan Nilsson i Kristianstad, Rune, Bäck, Boman, Pers, Björnsson, Borell, Johan Bergman, Jönsson i Boa, Olsson i Ramsta, Johansson i Arkösund, Lövgren i Nyborg, Björklund, Nylander och Olsson i Gävle.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkanget.

Reservationer:

av herr *Röing*, som anförde:

»Under de 23 riksdagar, som jag tillhört andra kammaren, har jag — frånsett åren under världskriget — endast vid några få tillfällen ansett sådana omständigheter föreligga, att jag kunnat giva min röst till förmån för ett statsingripande i vårt näringsliv. Erfarenheten från både vårt land och från andra länder borde ha lärt oss att endast under alldeles särskilda förhållanden ett statsingripande är till nytta för landet. Jag anser, att som regel friheten är den säkraste förutsättningen för ett sunt näringsliv. Då jag tillfölje de väckta motionerna i sockerfrågan försökt att förutsättningslöst bedöma den nuvarande situationen på sockermarknaden, har jag kommit till den uppfattningen, att förhållandena för tillfället äro sådana, att jag håller för högst sannolikt, att icke ens tillnärmelsevis en så pass stor betodling, som är önskelig, kommer till stånd, såvida icke ett statsingripande beslutas av riksdagen. Sockerröret odlas nämligen numera i så ökad utsträckning och rörsockret försäljes *för närvarande* till så ytterst låga priser, att icke blott den svenska utan även den europeiska betodlingen i allmänhet är i fara. Under mitt arbete i 1911 års trustkommitté, vilken kommitté som bekant utredde frågan om sockerindustrins behov av tullskydd, under mitt arbete under världskriget som sakkunnig med uppdrag att utarbeta förslag till av staten garanterat betpris, och även under mitt arbete i bevillningsutskottet, då sockerfrågan under de sista 20 åren behandlats, har jag ofta haft anledning uppgöra och granska uppgjorda produktionskalkyler för betodling och inhemsk sockerproduktion. En dylik arbetsuppgift är således för mig icke främmande. Såvitt jag av gjorda utredningar kan bedöma, kan den inhemska sockerindustrien, även om denna industri i sina produktionskalkyler icke beräknar någon som helst vinst å i företagen nedlagt kapital, tillfölje det nuvarande abnormt låga priset å rörsocker icke betala betodlarna ett pris för betor, som ens tillnärmelsevis motsvarar det ekonomiska utbytte, som lantbrukaren kan beräkna, i den händelse han lägger om sin odling och odlar andra produkter än betor. Och då har jag självklart medräknat alla de indirekta fördelar, som lantbrukaren har av betodling. Har jag rätt i denna min uppfattning, så är den svenska betodlingens existens för tillfället i fara, och det gäller i så fall att undersöka, om det inom en viss ekonomisk ram är för landet gagneligt att genom ett provisoriskt statsingripande under vissa övergångsår säkerställa denna odling. Det gäller för var och en att beakta, innan han intager ståndpunkt till den föreliggande frågan, att det icke i den nuvarande situationen kan vara berättigat att vidtaga ett statsingripande för att skydda betodlarnas eller aktieägarnas i de

svenska sockerbolagen privatekonomiska intressen, och såvida jag har mig bekant hava icke dylika krav framställt. De lantmän, som odla betor och vilka som regel bruka Sveriges bästa jord, äro icke i behov av något ytterligare statsunderstöd utöver det de redan nu hava. De kunna, som jag redan antytt, under nuvarande förhållanden lägga om sin odling och förtjäna mer på denna än om de fortsätta med sin betodling även om de erhålla ett så pass högt pris som 3 kronor per 100 kilogram eller något däröver för betor med en normal sockerhalt av 17.2 procent. Även inom sockerindustrien synes den uppfattningen råda, att ett statsingripande ej bör äga rum för att möjliggöra utdelning till aktieägarna, om man får döma av en intervju med Svenska sockerfabriksaktiebolagets verkställande direktör, i vilken han förklarar, att detta bolag är villigt uppgöra betkontrakt på basis av en produktionskalkyl, varigenom bolagets samtliga kostnader bli täckta, men vilken kalkyl icke upptager någon vinst för utdelning till aktieägarna. *Den enda anledningen, varför jag önskar skydda och trygga den inhemska betodlingen genom ett tillfälligt statsingripande under vissa brydsamma övergångsår, är den, att jag anser denna odlings bevarande under vissa förutsättningar vara ett riksintresse av betydelse.* En av dessa förutsättningar är, att statsgarantin är provisorisk och dess konsekvenser kunna begränsas inom en viss ekonomisk ram. Det har gällt för mig att komma till en uppfattning, huru stora utgifter en statsgaranti kan komma att medföra. Jag anser, att om staten genom sin garanti gör ett offer, så böra de båda andra parterna, betodlarna och sockerindustrien även göra sina offer. Enligt min uppfattning böra betodlarna förbinda sig att odla betor i önskvärd utsträckning till ett vida lägre pris, än de nu fordra eller till cirka 2 kronor 80 öre per 100 kilogram för betor med en sockerhalt av 17.2 procent eller motsvarande pris för betor med en sockerhalt av 16 procent. Sockerbolagen böra förbinda sig att avsluta betkontrakt på basis av dagens sockernotering enligt en produktionskalkyl, som täcker bolagens samtliga produktionskostnader och skäligen avskrivningar å byggnader och maskiner men som icke upptager någon ränta för anläggnings- eller driftkapital utan endast verkliga skuldräntor, som tillfölje erhållna lån måste betalas. Under sådana förhållanden minskas utgiftssumman i Svenska sockerfabriksaktiebolagets produktionskalkyl med ett avsevärt belopp. Staten garanterar sockerbolagen att, om sockerpriset ej stiger, betala skillnaden mellan 2 kronor 80 öre och det betpris, som sockerbolagen genom den nyss angivna beräkningen kunna betala på basis av dagsnoteringen å socker. Statens eventuella kostnader för garantin böra icke uttagas genom konsumtionskatt utan genom direkt beskattning, alldenstund det är ett statsintresse och icke ett konsumentintresse, som föranleder statsingripandet. I den händelse priset skulle komma att stiga under det kommande konsumtionsåret, skall överpriset fonderas av sockerbolagen, och uppstår tillfölje prisstegring en dylik fond, bör staten helt och fullt återfå alla

utlägg för statsgarantin, innan någon av de andra parterna äger rätt disponera någon del av den hopsamlade fonden.

Skulle frågan kunna lösas på ett dylikt sätt, innebär det, att statsgarantins ekonomiska ram kan begränsas till föga mer än hälften av den utgiftssumma, som vissa motionärer tänkt sig, och ett dylikt provisoriskt offer anser jag staten bör göra för att säkerställa den inhemska betodlingen under vissa övergångsår. Vid bedömande av betodlingens betydelse för vårt land får man icke förbise, att vid omläggning från betodling till odling av spannmål och foderväxter minskas arbetstillfällena (jordbrukets arbetsbehov) med cirka 40 procent samt avkastningen i skördeenheter med 30 à 40 procent.

Som jag förut framhållit, anser jag, att statsingripandet är försvarligt endast om det göres provisoriskt och böra noggranna bestämmelser utarbetas, så att åtgärden verkligen blir ett provisorium. Det kaos, som för närvarande är rådande på sockermarknaden, måste med all sannolikhet inom den närmaste framtiden framkalla en internationell överenskommelse. *Skulle det mot förmodan visa sig, att de nuvarande onormala förhållandena på sockermarknaden bli konstanta, bör den provisoriska statsgarantin omedelbart upphöra och även det nuvarande tullskyddet för betodlingen successivt avskrivras, så att betodlarna i en sådan situation omlägga sin odling till den mest lönande.*

Vid motionernas behandling i bevillningsutskottet meddelade jag utskottets ledamöter det resultat, till vilket jag genom mina undersökningar kommit, liksom ock de linjer, efter vilka jag genom ett provisoriskt statsingripande ansåg frågan bäst borde lösas. Med det förtroendefulla samarbete, som äger rum mellan de sittande regeringarna och bevillningsutskottet, ansåg jag onödigt att tillstyrka bifall till vissa motionärers förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om regeringens ingripande i betkonflikten. Jag föreslog därför, i den händelse det genom en votering konstaterades, att det inom utskottet förefanns en majoritet för ett provisoriskt statsingripande under vissa förutsättningar, att utskottet skulle uppdraga åt presidiet att meddela regeringen denna majoritets uppfattning samt även anhålla att regeringen på lämpligt sätt ville ingripa för att få ett betavtal till stånd på i huvudsak av mig angivna grunder, sedan inom jordbruksdepartementet de olika produktionskalkylerna granskats av sakkunniga personer. Detta mitt förslag blev emellertid av utskottet förkastat med 11 röster mot 9. Jag är övertygad om, att, vilket beslut riksdagen än kommer att fatta tillfölje det föreliggande utskottsbetänkandet, statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet kommer att med uppmärksamhet följa de pågående underhandlingarna om ett nytt betkontrakt och att noggrant låta granska de föreliggande produktionskalkylerna. Skulle det visa sig, att ett betavtal ej kan komma till stånd annat än genom ett statsingripande, hoppas jag, att regeringen framlägger för riksdagen ett förslag av provisorisk natur, varigenom den inhemska betodlingen säkerställes under en viss övergångstid, då abnorma förhållanden äro rådande.»

samt av herrar *Wohlin, Johan Nilsson* i Kristianstad, *Boman, Borell, Jönsson* i Boa, *Lithander, Bengtsson* i Kullen och *Nilsson* i Hörby, vilka anfört följande:

»Såsom framhålles i de i ärendet väckta motionerna, har det internationella sockerpriset under senare tid starkt sjunkit. New-York-noteringen å socker (centrifugal 96^c) var under år 1924 i medeltal 5.9 cents per lb, men hade under månaderna oktober—november 1925 fallit till 3.9 cents per lb. Den svenska partiprisnoteringen å bitsocker var under år 1924 i genomsnitt omkring 80 kronor per 100 kilogram, men under oktober—november 1925 omkring 57 kronor per kilogram. Detta fall i sockerpriset får i första rummet tillskrivas den under de senare åren starkt ökade produktionen av rörsocker å Cuba och i andra rörsockerproducerande länder samt den av särskilda åtgärder främjade konkurrens till låga priser av betsocker på den europeiska marknaden, som bedrivs av Tchekoslovakien m. fl. länder i Europa.

Som följd av dessa förhållanden har sockerbetsodlingen och produktionen av betsocker inom åtskilliga europeiska stater råkat i en kris, som allvarligt hotar förstnämnda viktiga odling. Denna kris kastar även i vårt land sin skugga framför sig med avseende å instundande betkampanj, och det är med hänsyn härtill naturligt, att frågan, på sätt som skett, genom motioner bragts under innevarande riksdags prövning. Sedan det mellan Skånes betodlares centralförening och Svenska sockerfabriksaktiebolaget på våren 1924 träffade avtalet angående villkoren för sockerbetsodling under åren 1924—1926 blivit uppsagt, hava förhandlingar mellan parterna om ett nytt avtal under någon tid pågått, utan att en överenskommelse hittills kunnat träffas. På grund av sockerprisets nuvarande låga nivå äro svårigheterna att ena parterna stora. Ehuru vi givetvis icke kunna göra något bestämt uttalande om utsikterna för en överenskommelse under den närmaste framtiden, anse vi likväl situationen vara sådan, att en fullständig passivitet från statsmakternas sida icke är tillrädlig. Vi hava för den skull med anledning av de väckta motionerna samt av erhållna upplysningar i övrigt icke kunnat underlåta att överväga, vilka åtgärder som enligt vår mening böra av riksdagen vidtagas i ärendet.

Vi utgå härvid från uppfattningen, att det måste anses vara ett riksinträsse att trygga betodlingen och råsockerfabrikationen, vilkas inställande eller reducering till ett minimum skulle komma att svårt skada hela det ekonomiska livet i de delar av landet, där ifrågavarande näringar bedrivs. Icke minst skulle härigenom skapas en arbetslöshet, som komme att få vidsträckta verkningar även utöver gränserna för de sockerbetsodlande provinserna, och som givetvis komme att menligt påverka vårt lands ekonomi över huvud taget. Jämväl med avseende å vår handelsbalans skulle betodlingens och råsockerfabrikationens nedläggande medföra mycket ogynnsamma följder.

Förutsättningen för ett ingripande från statens sida måste givetvis vara, att en överenskommelse kan komma till stånd mellan betodlarna och sockerbolaget, som säkerställer betodlingen. I frågans nuvarande läge synes det oss icke möjligt att närmare ingå på spørsmålet, huru denna överenskommelse bör läggas, eller att göra några uttalanden angående den lämpligaste formen för det förutsatta statsingripandet eller omfattningen av detta. Emellertid skulle det enligt vår mening främja tillkomsten av en uppgörelse, därest från Kungl. Maj:ts sida åtgärder skyndsamt vidtoges för åvägbringande av en opartisk undersökning av förhandlingsläget. I samband härmed synes oss Kungl. Maj:t böra pröva de nu i motionerna föreslagna eller eljest angivna olika utvägarna att genom ett statligt ingripande möjliggöra uppgörelsen. Ur principiell synpunkt vilja vi i detta sammanhang endast tillägga, att betodlingen och sockerindustrien i visst avseende intaga en särställning bland landets icke monopoliserade näringar, i det att det producerade sockret beskattas genom en särskild accis och näringen därigenom lämnar ett särskilt tillskott till statskassan. Ett statsingripande i här förevarande fall lär vid sådant förhållande icke kunna anses medföra prejudicerande verkningar.

Med anledning av vad sålunda anförts, och då initiativet till ett statsingripande synes oss tillkomma Kungl. Maj:t, anse vi oss böra tillstyrka bifall till de i första kammaren av herrar Jönsson i Slätåker m. fl. och i andra kammaren av herrar Månsson i Erlandsro m. fl. väckta likalydande motionerna I: 57 och II: 78; och få vi alltså hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning angående nödiga åtgärder för tryggande av inhemsk sockerbetsodling och sockerindustri samt om framläggande för innevarande riksdag av det förslag, vartill utredningen ifråga kan föranleda.»